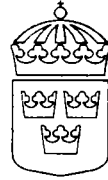


Justitiekottets betänkande

1989/90:JuU13

Telefonavlyssning



1989/90
JuU13

Skrivelse

I skrivelse 1989/90:18 har regeringen (justitiedepartementet) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad chefen för justitiedepartementet anfört om tillämpningen under år 1988 av bestämmelserna i rättegångsbalken om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Utskottet

Bestämmelser om hemlig teleavlyssning som tvångsmedel vid beivrande av brott finns i första hand i 27 kap. rättegångsbalken (RB). Reglerna har byggts ut och moderniserats genom en lagstiftning som trädde i kraft den 1 november 1989 (prop. 1988/89:124, JuU25, rskr. 313, SFS 1989:650). Därvid har den tidigare använda beteckningen "telefonavlyssning" ersatts med beteckningen "hemlig teleavlyssning".

Möjlighet till hemlig teleavlyssning finns — förutom enligt RB:s regler — i vissa speciella fall, nämligen enligt lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. samt lagen (1989:530) om åtgärder för att förebygga våldsdåd med internationell bakgrund (terroristlagen).

I enlighet med riksdagens önskemål (JuU 1981/82:54, rskr. 298) redovisar regeringen årligen hur reglerna om teleavlyssning i RB och terroristlagen har tillämpats. Såvitt gäller avlyssning enligt RB:s regler lämnade regeringen hösten 1988 en redogörelse till riksdagen för tillämpningen år 1987 (skr. 1988/89:43, JuU11, rskr. 87).

I den skrivelse som utskottet nu behandlar lämnar regeringen en redogörelse för tillämpningen under år 1988 av bestämmelserna i RB om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål. Redogörelsen, som omfattar samtliga fall av telefonavlyssning enligt RB under år 1988, bygger på uppgifter som rikspolisstyrelsen har lämnat till regeringen i en skrivelse den 18 september 1989. Det bör observeras att redogörelsen avser de före den 1 september 1989 gällande reglerna om telefonavlyssning.

I regeringens skrivelse redovisas att domstolarna under år 1988 meddelade tillstånd att avlyssna samtal till eller från telefonapparat som innehafvs eller begagnats av sammanlagt 203 personer misstänkta för *grovt narkotikabrott*. Antalet sådana fall under åren 1969—1988 är följande.

1969	28	1979	147
1970	39	1980	220
1971	44	1981	277
1972	34	1982	313
1973	46	1983	418
1974	44	1984	414
1975	42	1985	233
1976	64	1986	213
1977	122	1987	205
1978	102	1988	203

Antalet fall då telefonavlyssning skett enligt RB vid förundersökning om *andra grova brott* än grova narkotikabrott uppges ha varit 15. De 15 fallen har huvudsakligen gällt mord och grovt rån. Motsvarande siffror har varit 17 under år 1983, 13 under år 1984, 6 under år 1985 och 15 under ettvarvt av åren 1986 och 1987.

Enligt redogörelsen i regeringens nu aktuella skrivelse var den genomsnittliga avlyssningstiden 60 dagar år 1985, 53 dagar år 1986, 54 dagar år 1987 och 48 dagar år 1988. Det redovisas att avlyssningstiderna varierat åtskilligt, från någon enstaka dag till sex månader. I ett fall anges avlyssning ha pågått i drygt nio månader. När det gäller frågan i vilken mån telefonavlyssningen fyllt avsett ändamål framgår att avlyssningen haft betydelse för förundersökningen i fråga om den misstänkte i ca 77 % av fallen år 1985, 64 % år 1986 och 68 % år 1987. För år 1988 har uppgivits att andelen fall ligger på ungefär samma nivå som tidigare år.

Det framgår vidare att det under år 1988 har förekommit två fall där domstol lämnat en ansökan om telefonavlyssning utan bifall. Vidare har rikspolisstyrelsen tillämpat viss förhandsprövning under år 1988 av ärenden om telefonavlyssning med anledning av grova narkotikabrott.

Regeringens skrivelse föranleder följande uttalanden från utskottets sida. Antalet telefonavlyssningar på grund av misstanke om grov narkotikabrottslighet har — efter en fortlöpande ökning under flera år — minskat väsentligt under åren 1985—1988. Samtidigt kan noteras att antalet för grova narkotikabrott lagförda personer ökat under åren 1987 och 1988 och att antalet beslag av narkotika ökat kraftigt från år 1987 till år 1988. Antalet fall där telefonavlyssning utnyttjats vid förundersökning om andra grova brott än narkotikabrott har över åren legat på en tämligen konstant, låg nivå.

Utskottet vill, liksom tidigare, betona vikten av restriktivitet när det gäller användningen av ett så ingripande tvångsmedel som det här är fråga om. Av betydelse i detta sammanhang är den praxis enligt vilken ärenden om telefonavlyssning på grund av misstanke om grovt narkotikabrott anmäls för rikspolischefen (jfr prop. 1980/81:76 s. 277 f och JuU 1987/88:4 s. 4). Hemlig teleavlyssning kan, som departementschefen anför i skrivelsen, uppenbarligen inte avvaras i kampen mot narkotikabrottsligheten och annan särskilt grov brottslighet. Som utskottet tidigare uttalat är det emellertid ett oavvisligt krav att åtgärden i varje enskilt fall så långt det är möjligt begränsas i fråga om både antalet avlyssnade telefonapparater och den tid som avlyssningen pågår.

Med dessa uttalanden bör regeringens skrivelse läggas till handlingarna.

Utskottet hemställer

att riksdagen lägger skrivelse 1989/90:18 till handlingarna.

Stockholm den 28 november 1989

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

Närvarande: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Jerry Martinger (m), Birthe Sörestedt (s), Ingbritt Irhammar (c), Bengt-Ola Rytta (s), Göthe Knutson (m), Eva Johansson (s), Björn Ericson (s), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Anders Svärd (c), Kent Lundgren (mp), Sigrid Bolkéus (s), Barbro Andersson (s), Alf Eriksson (s) och Ingrid Burman (vpk).

